

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

زمان پذیرش نهایی: ۱۴۰۰/۰۴/۱۵

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

تربیت شهروندان مسئول: رسالت معلمان در تقویت بلوغ اجتماعی دانش آموزان

صبا قربانی

کارشناسی علوم اجتماعی دانشگاه فرهنگیان بنت الهدی صدر بوشهر
saba_ghorbani20@gmail.com

چکیده

در دنیای پیچیده امروز، تربیت نسلی از شهروندان مسئول، متعهد و دارای بلوغ اجتماعی، بیش از هر زمان دیگری ضرورت دارد. در این میان، نقش معلمان به عنوان الگوهای رفتاری و مربیان اخلاقی، نقشی انکارناپذیر و حیاتی است. با وجود تحولات سریع اجتماعی و فرهنگی، نظام‌های آموزشی همواره با چالش‌هایی در زمینه تربیت اجتماعی دانش‌آموزان روبرو بوده‌اند. سوال اینجاست که معلمان چگونه می‌توانند در تقویت بلوغ اجتماعی دانش‌آموزان و تربیت شهروندانی مسئول، نقشی موثر ایفا کنند؟ تقویت بلوغ اجتماعی دانش‌آموزان، فواید متعددی برای فرد و جامعه به ارمغان می‌آورد. این امر، دانش‌آموزان را برای زندگی در جامعه‌ای متمدن و مشارکت فعال در عرصه‌های اجتماعی آماده می‌کند. همچنین، به ارتقای سطح سلامت روان، کاهش آسیب‌های اجتماعی و ترویج صلح و همزیستی در جامعه کمک می‌کند. این مقاله به بررسی نقش معلمان در تقویت بلوغ اجتماعی دانش‌آموزان می‌پردازد. در این مقاله، ابتدا مفهوم بلوغ اجتماعی و مولفه‌های آن تشریح می‌شود. سپس، به بررسی راهکارهای عملی برای نقش‌آفرینی معلمان در این زمینه، از جمله آموزش مهارت‌های اجتماعی، ترویج گفتگوی آزاد و دموکراتیک، ایجاد فرصت‌های مشارکت اجتماعی و الگو بودن در رفتار و منش، پرداخته می‌شود.

واژگان کلیدی: بلوغ اجتماعی، راهبرد، شهروند مسئول، دانش‌آموز، معلم، رسالت.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

مقدمه

تربیت شهروندان مسئول، یکی از اهداف اصلی آموزش و پرورش است که نقش اساسی در توسعه و پیشرفت جوامع دارد. در جامعه امروز، توانایی اجتماعی و مسئولیت‌پذیری از جمله مهارت‌هایی است که به‌عنوان محورهای اصلی تربیت شهروندان مطرح می‌شوند. این مسئله نیازمند حضور فعال و موثر معلمان در فرایند آموزش و پرورش است تا دانش‌آموزان را به عنوان افرادی مسئول و مشارکت‌آمیز در جامعه تربیت کنند. بلوغ اجتماعی در دانش‌آموزان، پایه و اساس بسیاری از مهارت‌های مهم زندگی از جمله برقراری ارتباط موثر، حل مسئله، همدلی و کار گروهی را تشکیل می‌دهد. این مهارت‌ها نه تنها در دوران کودکی، بلکه در تمام مراحل زندگی فرد برای موفقیت و شادکامی او ضروری هستند. متأسفانه، بسیاری از دانش‌آموزان در زمینه مهارت‌های اجتماعی با چالش‌هایی روبرو هستند. این چالش‌ها می‌تواند شامل مواردی مانند انزوا، اضطراب اجتماعی، پرخاشگری و عدم اعتماد به نفس باشد (سیف، ۱۳۹۷).

بلوغ اجتماعی فرآیندی پیچیده و چندوجهی است که شامل توسعه مهارت‌های مختلف از جمله برقراری ارتباط موثر، حل مسئله، همدلی و کار گروهی می‌باشد. این مهارت‌ها به کودکان کمک می‌کند تا با دیگران تعامل داشته باشند، روابط سالم برقرار کنند و به طور موثر در جامعه عمل کنند. بلوغ اجتماعی در دوران کودکی از اهمیت بالایی برخوردار است. این امر به این دلیل است که در این دوران، کودکان پایه و اساس بسیاری از مهارت‌های مهم زندگی را می‌آموزند. مهارت‌های اجتماعی نه تنها در دوران کودکی، بلکه در تمام مراحل زندگی فرد برای موفقیت و شادکامی او ضروری هستند. بلوغ اجتماعی تحت تاثیر عوامل مختلفی از جمله ژنتیک، محیط خانواده، محیط مدرسه و تجربیات اجتماعی قرار می‌گیرد (سیف، ۱۳۹۷).

دانش‌آموزان دوره در زمان پاندومی کرونا بیشترین آسیب را با توجه به سن رشد و لزوم ارتباط و یادگیری داشته‌اند. دولت‌ها و سیستم‌های بهداشت عمومی، با اعلام وضعیت اضطراری اقدامات گسترده‌ای را برای پیشگیری از ابتلاء به این بیماری انجام داده‌اند. این بیماری سبک زندگی میلیون‌ها نفر را در سراسر جهان تغییر داده است، سرعت انتقال این بیماری و مرگ و میر ناشی از آن، منجر به هراس مردم از ابتلا به این بیماری شده است (بروکس و همکاران^۱، ۲۰۲۰؛ روت و همکاران^۲، ۲۰۲۰؛ تانگ و همکاران^۳، ۲۰۲۰، بترگی و همکاران^۴، ۲۰۲۰). استرس ناشی از این بیماری و اثرات مخرب روانی-اجتماعی آن سلامت، بهزیستی روانی و سازگاری همه گروه‌های سنی را تحت الشعاع قرار داده است. قرنطینه و روش‌های مهار بیماری به عنوان روشی برای پیشگیری از انتقال و شیوع بیماری‌های واگیر به کار می‌رود (باربیش، کوئینگ و شی^۵، ۲۰۱۵؛ اسپرنگ و سیلمن^۶، ۲۰۱۳) اغلب، تحمل قرنطینه طولانی مدت، برای افراد مختلف، به ویژه کودکان و نوجوانان، یک تجربه ناخوشایند و استرس‌زا است و تغییراتی را در روند زندگی آنان ایجاد می‌کند (بروکس و همکاران، ۲۰۲۰، مانوئل و کیوکر^۷، ۲۰۱۱؛ رابین و وسلی^۸، ۲۰۲۰) علاوه بر قرنطینه، آثار مخرب استرس ناشی از احتمال ابتلا به بیماری‌های همه‌گیر، کودکان و نوجوانان را مانند گروه‌های سنی دیگر درگیر می‌کند. بر همین اساس، توجه به سلامت روان دانش‌آموزان به عنوان ضرورتی انکارناپذیر مورد توجه متخصصان قرار گرفته است. در این مقاله، روش صحیح کمک به بلوغ اجتماعی دانش‌آموزان بررسی شده است.

¹ - Brooks

² - Rothe

³ - Tong

⁴ - Battegay

⁵ - Barbisch, Koenig, & Shih

⁶ - Sprang, & Silman

⁷ - Manuell & Cukor

⁸ - Rubin, & Wessely

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

هوش هیجانی کودک یکی از مهم‌ترین بخش‌های وجودی او را در بر می‌گیرد و بیان‌کننده‌ی هیجانات اوست. هیجاناتی که در زندگی به غنای آن می‌افزاید و باعث می‌شود افراد روابط خود را بهبود بخشند. تحول و رشد روانی افراد بستگی به روابط اجتماعی خاصی دارد که آن‌ها در زندگی خود تجربه می‌کنند. چنانچه اریکسون معتقد است: آدمی در هر یک از مراحل رشد با بحران‌هایی مواجه می‌شود که مجبور به حل آن‌هاست و حل نشدن این بحران‌ها معمولاً مشکلاتی را برای فرد به وجود می‌آورد (رضایی، ۱۳۹۳). یکی دیگر از مشکلاتی که در شرایط شیوع کرونا، به دلیل تعطیلی مدارس، برای کودکان و نوجوانان بوجود آمده است، مشکلات آموزشی است. در شرایط قرنطینه کلاس‌های درس به صورت آنلاین برگزار میشوند. این در حالی است که همه دانش‌آموزان به اینترنت دسترسی ندارند، کاهش زمان آموزش و کیفیت نامناسب خدمات آموزش آنلاین، و نابرابری در استفاده از فرصت‌های آموزشی، عملکرد تحصیلی یادگیرندگان را کاهش داده است.

همه‌گیری جهانی ویروس جدید کرونا (کووید ۱۹) به عنوان یک سندرم شدید حاد تنفسی^۱، که از دسامبر ۲۰۱۹ پدیدار شد، به عنوان تهدیدی برای سلامتی و زندگی‌های میلیون‌ها نفر در سراسر دنیا تلقی می‌شود (سازمان بهداشت جهانی^۲، ۲۰۲۰، گارفین و همکاران^۳، ۲۰۲۰). سازمان بهداشت جهانی شیوع بیماری‌های حاد تنفسی دیگری مانند بیماری سارس، مرس^۴ را در دو دهه اخیر گزارش داده است. نرخ مرگ و میر ناشی از بیماری سارس، در ۲۹ کشور، ۸۰۹۶، و نرخ مرگ و میر ناشی از بیماری مرس در ۲۷ کشور، ۸۵۸ نفر گزارش شده است. این در حالی است که آمار مرگ و میر ناشی از ابتلا به ویروس کووید ۱۹ بسیار بیشتر است، به گونه‌ای که مرگ و میر ناشی از این بیماری فقط در چین، تا ۱۸ فوریه ۲۰۲۰، ۱۸۷۰ نفر بود (وو و مک کوگان^۵، ۲۰۲۰) و تا تاریخ ۱۹ می ۲۰۲۰ میزان مرگ و میر ناشی از این بیماری در کل جهان ۳۲۰۴۴۸ نفر گزارش شده است. این در حالی است که بیماری کرونا هنوز مهار نشده است و آمار مرگ و میر ناشی از آن همچنان رو به افزایش است. بعضی از روان‌شناسان، بلوغ اجتماعی^۶ را جریانی می‌دانند که در آن تغییرات درونی یا فیزیولوژیکی با جنبه‌های روانی ترکیب می‌شوند و فرد را برای روبه‌رو شدن با محیط یا موقعیت جدید قادر می‌سازند. بی‌شک انسان موجودی اجتماعی است و برای اینکه بتواند به حیات خود در اجتماع ادامه دهد، باید با هموعان خود سازگاری و هم‌نوایی داشته باشد. عدم سازگاری و هم‌نوایی دانش‌آموزان با سایر افراد جامعه بیشتر ناشی از عدم رشد یافتگی کامل اجتماعی آن‌هاست. این امر می‌تواند در دراز مدت شیرازه نظام اجتماعی را بر هم زند. داشتن روابط صحیح، سالم و مثبت با دیگران می‌تواند کلید رشد و کمال آدمی باشد. دانش‌آموزانی که بلوغ اجتماعی آن‌ها دچار مشکل می‌شود با مسائل و مشکلات عدیده‌ای روبرو خواهند شد (گیمنز^۸، ۲۰۱۸). با بررسی پژوهش‌های داخل و خارج از کشور در راستای موضوع مشخص شد که تا کنون پژوهشی جامع در مورد افزایش بلوغ اجتماعی دانش‌آموزان دوره در زمان پاندومی کرونا صورت نگرفته است. اما در ابعاد اجتماعی پژوهشگران به حمایت‌های اجتماعی ناکافی، اطلاعات نامناسب و (بروکس و همکاران^۹، ۲۰۲۰)، کاهش درآمد خانواده، و ننگ ناشی از ابتلاء به بیماری‌های عفونی همه‌گیر (پلیچیا^{۱۰}، ۲۰۱۵، بای و همکاران^{۱۱}، ۲۰۰۴؛ لین و همکاران^{۱۱}، ۲۰۰۷) اشاره کرده‌اند. به علاوه، قرنطینه،

¹ - COVID-19

² - severe acute respiratory syndrome coronavirus

³ - World Health Organization

⁴ - Garfin

⁵ - Middle East respiratory syndrome

⁶ - Wu & McGoogan

⁷ - Social growth

⁸ - Gimenez

⁹ - Pellecchia

¹⁰ - Bai

¹¹ - Lin

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

تعطیلی مدارس و فاصله گذاری اجتماعی، تغییراتی در نحوه تعامل کودکان و نوجوانان با خویشاوندان، گروه همسال و معلم ایجاد میکند. محدودیت رابطه با گروه همسال در محیط های اجتماعی، شبکه های حمایت اجتماعی را در کودکان و نوجوانان محدود کرده و تمایل آنان را به استفاده از فضاهای مجازی بیشتر کرده است، این مسئله ممکن است به اعتیاد آنان به اینترنت منجر شود. به علاوه در شرایط قرنطینه، حضور مستمر افراد خانواده در کنار یکدیگر، نزاع بین والدین و یا مشکلات نوجوانان با والدین منجر به ناسازگاری های رفتاری و احساسات منفی نسبت به افراد خانواده میشود. بدون تردید، انطباق موفقیت آمیز با تغییرات روانی - اجتماعی ناشی از این ویروس نو ظهور، میتواند فرصت های جدیدی برای تجربه رشد در ابعاد مختلف زندگی فردی- اجتماعی ایجاد کند. در بحث اهمیت و ضرورت تحقیق میبایست بیان نمود مهارت های ارتباطی از مهارت های اساسی زندگی است. مهارت های ارتباطی روش به کارگیری رفتار مناسب در شرایط، بر حسب نیازها و امکانات است که منجر به اداره و تنظیم صحیح روابط انسانی گردد. این مهارت ها از پنداشته ها و داشته ها و استعدادهای بالقوه نشأت گرفته و به وسیله خوب دیدن، خوب شنیدن و خوب فکر کردن و آموختن بالفعل در می آیند. انسان موجودی اجتماعی است و برقراری رابطه با دیگران، لازمه زندگی اوست، چرا که تأمین نیازهای روحی و جسمی وی تنها از این راه ممکن است. نظریه پردازان نیز به این بعد از وجود انسان توجه نموده اند و برای تنظیم روابط اجتماعی او با دیگران، آداب و مهارت هایی همچون نگاه پرمحبت به فرزند، تاکید بر بوسیدن کودک، شاد نمودن و وفای بعهده برای فرزندان وضع نموده و افراد را به رعایت این آداب سفارش نموده اند. متأسفانه بسیاری از مردم با این مهارت ها آشنایی ندارند، به همین دلیل توانایی برقراری روابط مناسب را از دست می دهند و به ناچار منزوی می شوند (سیف، ۱۳۹۷).

اهمیت و ضرورت جذب و تقویت بلوغ اجتماعی در دانش آموزان

بلوغ اجتماعی در دانش آموزان، پایه و اساس بسیاری از مهارت های مهم زندگی از جمله برقراری ارتباط موثر، حل مسئله، همدلی و کار گروهی را تشکیل می دهد. این مهارت ها نه تنها در دوران کودکی، بلکه در تمام مراحل زندگی فرد برای موفقیت و شادکامی او ضروری هستند.

دلایل اهمیت و ضرورت:

۱. ایجاد روابط سالم و پایدار:
بلوغ اجتماعی به دانش آموزان کمک می کند تا با دیگران تعامل مثبت داشته باشند و روابط سالم و پایدار برقرار کنند. این امر به آنها کمک می کند تا احساس تعلق و حمایت کنند و از تنهایی و انزوا دوری کنند.
  ۲. عمل موثر در محیط های مختلف اجتماعی:
مهارت های اجتماعی به دانش آموزان کمک می کند تا در محیط های مختلف اجتماعی مانند مدرسه، محل کار و اجتماعات به طور موثر عمل کنند. آنها می توانند با دیگران به طور موثر ارتباط برقرار کنند، در حل مشکلات مشارکت کنند و به طور سازنده با چالش ها روبرو شوند.
  ۳. مقابله سازنده با چالش های زندگی:
بلوغ اجتماعی به دانش آموزان کمک می کند تا با چالش های زندگی به طور سازنده مقابله کنند. آنها می توانند با اضطراب، استرس و فشار روانی کنار بیایند و از بروز مشکلات رفتاری و سلامت روان جلوگیری کنند.
  ۴. تبدیل شدن به افراد بالغ شاد و موفق:
مهارت های اجتماعی به دانش آموزان کمک می کند تا به افراد بالغ شاد و موفق تبدیل شوند. آنها می توانند در زندگی شخصی و حرفه ای خود به موفقیت دست پیدا کنند و به جامعه خود کمک کنند (سیف، ۱۳۹۷).
۱. ضرورت در دوران کودکی:

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

دوران کودکی، دوره ای حساس برای شکل گیری شخصیت و مهارت های اجتماعی است. تجربیات و تعاملات اجتماعی در این دوران، نقش مهمی در رشد و توسعه شخصی فرد دارند.

۲. نقش مدرسه:

مدرسه به عنوان دومین محیط مهم بعد از خانواده، نقشی کلیدی در جذب و تقویت بلوغ اجتماعی دانش آموزان ایفا می کند. معلمان و مربیان می توانند با استفاده از روش های مختلف، به دانش آموزان در یادگیری مهارت های اجتماعی و برقراری روابط سالم کمک کنند.

۳. اثرات مثبت:

جذب و تقویت بلوغ اجتماعی در دانش آموزان، فواید بسیاری برای آنها به ارمغان می آورد. این امر به آنها کمک می کند تا در زندگی شخصی و تحصیلی خود به موفقیت دست پیدا کنند و به افراد بالغ شاد و مفید برای جامعه تبدیل شوند.

۴. ضرورت توجه و برنامه ریزی:

با توجه به اهمیت و ضرورت جذب و تقویت بلوغ اجتماعی در دانش آموزان، لازم است که برنامه ها و سیاست های آموزشی متناسب با این هدف تدوین و اجرا شوند.

۵. مشارکت همه جانبه:

جذب و تقویت بلوغ اجتماعی، نیازمند مشارکت همه جانبه خانواده، مدرسه و جامعه است. با همکاری و تعامل این سه نهاد، می توان به ارتقای مهارت های اجتماعی دانش آموزان و نسل آینده کمک کرد.

جذب و تقویت بلوغ اجتماعی در دانش آموزان، سرمایه گذاری ارزشمندی برای آینده آنها و جامعه است. با فراهم کردن زمینه های لازم برای بلوغ اجتماعی دانش آموزان، می توان به آنها کمک کرد تا به افراد بالغ شاد، موفق و مفید برای جامعه تبدیل شوند.

رسالت های معلمان در تقویت بلوغ اجتماعی دانش آموزان

در دنیای پیچیده امروز، تربیت نسلی از شهروندان مسئول، متعهد و دارای بلوغ اجتماعی، بیش از هر زمان دیگری ضرورت دارد. در این میان، نقش معلمان به عنوان الگوهای رفتاری و مربیان اخلاقی، نقشی انکارناپذیر و حیاتی است. بلوغ اجتماعی به توانایی فرد در درک و عمل به هنجارها و ارزش های اجتماعی، برقراری ارتباط موثر با دیگران، مشارکت فعال در جامعه و ایفای نقش های اجتماعی به طور مسئولانه اشاره دارد. رسالت های معلمان در تقویت بلوغ اجتماعی دانش آموزان:

۱. آموزش مهارت های اجتماعی:

• مهارت های ارتباطی موثر:

- گوش دادن فعال

- همدلی

- گفتگوی سازنده

- ابراز عقیده و نظر

• مهارت های حل مسئله و تصمیم گیری:

- شناسایی و تحلیل مسائل

- ارائه راه حل های خلاقانه

- انتخاب بهترین راه حل

- اجرای راه حل و ارزیابی نتایج

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

- مهارت‌های تفکر انتقادی و خلاق:
    - پرسشگری
    - تجزیه و تحلیل اطلاعات
    - استدلال منطقی
    - خلاقیت و نوآوری
  - مهارت‌های خودآگاهی و مدیریت احساسات:
    - شناخت نقاط قوت و ضعف
    - شناخت احساسات
    - مدیریت خشم و اضطراب
    - حفظ آرامش در شرایط چالش برانگیز
  - مهارت‌های همزیستی و احترام به تفاوت‌ها:
    - پذیرش تنوع
    - احترام به عقاید و نظرات دیگران
    - همکاری و مشارکت با دیگران
    - حل تعارضات به طور مسالمت آمیز
۲. ترویج گفتگوی آزاد و دموکراتیک:
- ایجاد فضایی امن و آزاد برای تبادل نظر و بیان عقاید
  - تشویق دانش‌آموزان به پرسشگری و تفکر آزاد
  - آموزش احترام به نظرات مخالف و گفتگوی مدنی
  - ترویج فرهنگ نقد و بررسی سازنده
۳. ایجاد فرصت‌های مشارکت اجتماعی:
- تشویق دانش‌آموزان به مشارکت در فعالیت‌های گروهی و داوطلبانه
  - ایجاد فرصت‌های رهبری و مسئولیت‌پذیری برای دانش‌آموزان
  - برقراری ارتباط با جامعه و جلب مشارکت فعال دانش‌آموزان در مسائل اجتماعی
۴. الگوبودن در رفتار و منش:
- تظاهر به رفتارهای اخلاقی و مسئولانه در کلاس درس و محیط مدرسه
  - احترام به دانش‌آموزان و سایر افراد
  - نشان دادن تعهد و دلسوزی نسبت به جامعه
  - حفظ صداقت و امانتداری در گفتار و عمل
۵. به‌روزرسانی دانش و مهارت‌های خود:
- مطالعه و آگاهی از جدیدترین یافته‌ها در زمینه تعلیم و تربیت
  - شرکت در دوره‌های آموزشی مرتبط با تربیت اجتماعی
  - تبادل نظر و تجربیات با سایر معلمان
- راهکارهای عملی برای تقویت بلوغ اجتماعی دانش‌آموزان:
- طراحی برنامه‌های درسی:

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

- گنجاندن آموزش مهارت‌های اجتماعی در برنامه درسی
- استفاده از روش‌های تدریس فعال و مشارکتی
- طراحی فعالیت‌های یادگیری مرتبط با مسائل اجتماعی
- ایجاد محیطی حمایتی در مدرسه:
  - ایجاد فضایی امن و صمیمی برای دانش‌آموزان
  - تشویق دانش‌آموزان به کمک و یاری رساندن به یکدیگر
  - ارائه خدمات مشاوره و راهنمایی به دانش‌آموزان
  - جلب مشارکت خانواده‌ها:
  - برگزاری جلسات آموزشی برای والدین
  - ارائه راهنمایی به والدین در زمینه تربیت اجتماعی فرزندان
  - جلب مشارکت خانواده‌ها در برنامه‌های مدرسه

تقویت بلوغ اجتماعی دانش‌آموزان، فرآیندی تدریجی و زمان‌بر است که نیازمند تعهد و تلاش مستمر معلمان، دانش‌آموزان و خانواده‌ها است (سیف، ۱۳۹۷).

مبانی نظری

مفهوم بلوغ اجتماعی

بلوغ اجتماعی در نگاه اولیه و تعریف ساده دستیابی به سطحی از مهارت در روابط اجتماعی برای زندگی راحت با مردم گفته می‌شود سازگاری با محیط اجتماعی یکی از معیارهای اندازه‌گیری بلوغ اجتماعی به شمار می‌آید. بلوغ اجتماعی نه تنها در سازگاری با اطرافیان که هم‌اکنون با آنان سروکار هست، موثر می‌باشد بلکه در میزان موفقیت شغلی و پیشرفت اجتماعی افراد نیز تاثیر دارد (صاحب‌دل نوق، ۱۳۹۵). از راه مبادله عواطف و احترام با دیگران است که رضایت به دست می‌آید در واقع احساس مفید بودن و خوشبختی فرد به میزان بلوغ اجتماعی او بستگی دارد. این بلوغ اجتماعی همان چیزی است که دوستان خانوادگی در برخورد با فرد آن را با عبارت (بزرگ شدن) بیان می‌کنند و در واقع از نفر انتظار دارند (شعبانی، ۱۳۹۴). منظور از بلوغ اجتماعی، نضج فرد در روابط اجتماعی است بطوری که بتواند با افراد جامعه اش، هماهنگ و سازگار باشد. وقتی فردی را اجتماعی خوانند که نه تنها با دیگران باشد بلکه با آنان همکاری کند. به بیان دیگر، اجتماعی شدن به آن شکل یادگیری گفته می‌شود که به سازگاری با جامعه و محیط فرهنگی بستگی دارد. به طور کلی منظور از رشد و تکامل اجتماعی این است که فرد بتواند روابط اجتماعی برقرار کند یا رشد و نمو لازم برای برقراری در روابط اجتماعی را بدست آورده باشد. به عبارت دیگر، وقتی فرد یاد گرفت که با معیارهای گروه، خلیقات و سنت‌ها هم‌نواپی کند و به مرحله ای رسید که توانست با جامعه اش ارتباط و تعاون داشته باشد گفته می‌شود که از لحاظ اجتماعی رشد و تکامل یافته است. بنابراین، احساس وحدت اجتماع و برقراری روابط متقابل میان افراد یک اجتماع و همکاری با دیگران از جمله خصایص رشد و تکامل اجتماعی است (سیف، ۱۳۹۷). رفتار فرد به اعتبار اینکه یک موجود زنده اجتماعی است قدم به قدم با رشد فردیت او تغییر می‌یابد، و این بلوغ اجتماعی و فردی، شخصیت فرد را کامل می‌کند. بدین معنا همان طوری که فرد می‌تواند با دیگران ارتباط یافته همکاری کند در عین حال، توانایی او بر اظهار و اثبات وجود خود رشد می‌یابد و می‌تواند به عنوان یک «فرد مشخص» از مصالح خود دفاع کند (امیدیان، ۱۳۹۷).

شاخص‌های مهم انسان رشد یافته اجتماعی

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

استقلال

استقلال یکی از نخستین نشانه‌های بلوغ اجتماعی است، آزادی عمل و استقلال نتیجه دو عامل است، نخست با احساس توانایی در هدایت رفتارها و دوم اعتماد خانواده که این خود باز هم به توانایی‌هایی مربوط می‌شود که از خود بروز می‌دهد. فرد رشد یافته از پدر و مادر و اطرافیان انتظار ندارد نقش مستخدم یا مباشر را برای او بازی کنند. مولفه‌های تاثیرگذار همچون درآمد شخصی، احساس نقش تعیین‌کننده در استقلال فرد ایفا می‌کنند. افزون بر این برخورداری از حساب پس‌انداز برای مواقع ضروری این احساس را تقویت می‌کند. یکی دیگر از مهم‌ترین ویژگی‌های فرد رشد یافته از نظر اجتماعی به استقلال در تصمیم‌گیری‌ها بر می‌گردد. محدوده استقلال نیز قابل توجه است، هر چند زیاده روی در استقلال ممکن است عقب ماندگی به همراه داشته باشد. زیرا نمی‌توان جدا از دیگران به زندگی ادامه داد (رضوی، ۱۳۹۲).

مسئولیت پذیری

مسئولیت‌پذیری از جمله ویژگی‌های حائز اهمیت است. فرد رشد یافته اجتماعی از پذیرفتن مسئولیت استقبال می‌کند. پذیرش مسئولیت مبارزه با مشکلات و درگیر شدن با مسائل نقش تعیین‌کننده‌ای در رشد و تعالی افراد داشته و باعث شکوفا شدن استعدادها می‌شود. این مولفه همچنین در شکل‌گیری اعتماد به نفس نقش عمده‌ای دارد. علاوه بر این می‌توان مسئولیت‌پذیری را به ابعاد دیگری مانند مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی بخش بندی کرد. مسئولیت‌پذیری فردی به این معنی است که افراد خود را نسبت به موقعیتی که در آن قرار دارد و همچنین نسبت به نیازها و بهتر زیستن افرادی که در کنار آنها هستند مسئول بدانند. از نظر مرگلر^۱ (۲۰۰۷) اگر چه مفهوم مسئولیت‌پذیری فردی بر افراد تمرکز دارد اما در یک بستر اجتماعی اتفاق می‌افتد. فردی که مسئولیت‌پذیری دارد نحوه تأثیرگذاری انتخاب‌ها و تصمیماتش را برای افراد، جامعه را در نظر می‌گیرد. از این رو می‌توان گفت مسئولیت‌پذیری اجتماعی از نظر این محققان بعد از ابعاد مسئولیت‌پذیری فردی است که در دیگر مفاهیم مشابه روانشناختی دیده نمی‌شود و بر اساس نظر آنها مسئولیت‌پذیری توانایی نظم دادن به فکرها، احساس‌ها، رفتارها همراه با اراده و همت برای در نظر گرفتن فرد به عنوان مسئول انتخاب‌هایش و پیامدهای فردی و اجتماعی آنها می‌باشد. همچنین می‌توان گفت مسئولیت اجتماعی می‌تواند به صورت اقتصادی، قانونی، اخلاقی و دینی منسجم گردد. این امر باعث افزایش تعهد سازمان‌ها جهت به حداکثر رسیدن منافع و به حداقل رساندن هزینه‌های اجتماعی می‌شود. مسئولیت اجتماعی محرکی مهم برای توجه بیشتر به جامعه به عنوان برخوردار اصلی فعالیت‌ها است (طباطبایی، ۱۳۸۹). مسئولیت اجتماعی به عنوان یکی از ابعاد مسئولیت خود دارای ابعادی است: بعد اقتصادی، که در آن فعالیت‌ها و اقدامات اقتصادی مورد توجه قرار می‌گیرد این بعد بیشتر در سازمان‌ها مدنظر است هدف اولیه آن کسب سود می‌باشد. بعد قانونی یکی دیگر از ابعاد مسئولیت اجتماعی است که در اعم سازمان‌ها و افراد حاضر در سازمان‌ها مستلزم حرکت و پیروی از چارچوب قوانین و مقررات عمومی هستند. جامعه این قوانین را تعیین می‌کند و شهروندان و سازمان‌ها باید این قوانین را رعایت کنند. سومین بعد از ابعاد مسئولیت اجتماعی، بعد اخلاقی است که از سازمان‌ها انتظار می‌رود همانند دیگر اعضای جامعه به ارزش‌ها، هنجارها و اعتقادات و باورهای مردم احترام بگذارند. و در نهایت بعد چهارم مسئولیت اجتماعی، بعد عمومی و ملی است که انتظار می‌رود افراد منافع عمومی و مصالح افراد دیگر یک جامعه را سرلوحه کار خود قرار دهند (طباطبایی، ۱۳۸۹).

آینده نگری

آینده نگری وجه دیگر این مقوله اجتماعی است. فرد درک می‌کند تصمیمات امروز به زندگی فردا و سال‌های آینده تاثیر می‌گذارد. البته این نگرش مستلزم برخورداری از ذهنی توانا در پیش‌بینی و برنامه‌ریزی آینده است. «تدبیر و آینده نگری» از ویژگی‌های انسان‌های موفق می‌باشد. این ویژگی، ضامن شفاف شدن ابهام‌های آینده است و تصمیم‌های آتی را رقم می‌زند. افراد دوراندیش در مقایسه با دیگران، تصویری شفاف‌تر از مسائل، رفتارها، واکنش‌ها و رویدادها دارند. آینده نگری تقریباً

¹ - Mergler

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

معادل لفظ "تدبیر" در زبان عربی است. در اصطلاح آینده نگری یعنی گسترش افق دید خود و دیدن پشت پرده مسائل و هم چنین زمانی که شخص در آن است؛ یعنی در زمان حال، آینده را دیدن که نتیجه آن، چاره اندیشی برای رخدادهای احتمالی است. امام علی (ع) در بیان تعریف دوراندیشی می فرماید: "الْحَزْمُ النَّظَرُ فِي الْعَوَاقِبِ، وَ مُشَاوَرَةُ ذَوِي الْعُقُولِ: دوراندیشی، نگاه کردن به عاقبت های کار و مشورت کردن با خردمندان است" (غررالحکم و درر الکلم، حدیث ۱۹۱۵). انسانی که در زندگی تدبیر و آینده نگری داشته باشد فردی مفید و پرثمر در زندگی خود و هموعان خود می شود. باید بدانیم که انسانی که تدبیر و درایت و دوراندیشی را سرلوحه کار خود قرار دهد به جایی می رسد که جامعه و افراد درون آن نیاز مبرمی به او پیدا می کنند. تدبیر و تدبیر بسیار موثر برای جلوگیری از بحران های غیرقابل پیش بینی یا پیش بینی نشده است. تدبیر، یک مهارت قابل یادگیری است و سودمندی آن تقریباً از هر مهارت دیگری بیشتر است (ولی زاده، ۱۳۹۷).

خوش بینی

خوش بینی هم بخش مهمی از این مقوله به شمار می آید. در صورت شکست باید دوباره فعالیت را از سر گرفت. به معنی حس کردن هدف ژرف و عمیقی است که واکنش ها را هدایت می کند، کارکنان سازمان انتظار موفقیت و عملکرد خوب سازمان را در مواجهه با چالش ها دارند. خوش بینی نگرشی مثبت و امیدوارانه به آینده و خویش و جهان اطراف است. خوشبینی بخش اصلی انعطاف پذیری است که در عبور از شرایط سخت به فرد کمک می کند. با این تعریف، خوش بینی به فرد کمک می کند که نگاه، حس و فکر مثبت داشته باشد. اما خوش بینی مزایای دیگری نیز برای فرد دارد که شاید از آنها آگاه نباشد. خوش بینی به حفظ سلامت جسمی فرد نیز کمک می کند. برای استفاده از قدرت خوش بینی نباید فرد لزوماً خوشبین به دنیا باشد. در زندگی روزمره، یا هنگام روبرویی با یک بحران، می توان دیدگاهی مثبت را انتخاب نمود تا از فرصت هایی که زندگی سر راه فرد قرار می دهد بیشترین بهره را برد. خوش بینی شیوه ای عادت گونه است که توسط فرد، موانع موجود در زندگی را برای خود تعبیر و تفسیر می کند. افکار فرد و آن چه بر زبان می آورد، همه دارای انرژی و توانایی تأثیر گذاردن بر نمودهای بیرونی زندگی و جهان مادی هستند. آنچه که دارد، هست یا انجام می دهد را پیش تر در عالم ذهن باور کرده و پذیرفته است و این موضوع نشان می دهد تا چه اندازه باید مراقب اندیشه ها و کلامی که بر زبان جاری می گردد باشد (هاشمیان، ۱۳۹۷). خوش بینی توانایی زیرکانه نگاه کردن به زندگی و تقویت نگرش های مثبت، حتی در صورت بروز بدبختی و احساس های منفی است. افراد خوش بین باور دارند که وقایع خوب فراوان و درازمدت هستند. وقایع بد محدود و موقتی یا گذرا هستند. حتی اگر راه حل یک مسأله کشف نگردد، آنها مطمئن هستند که بالاخره راه حل مزبور در جایی نهفته است و حداقل آنها می توانند تا حدی به کنترل این مشکل همت کنند واژه نامه وبستر، خوش بینی را اینگونه تعریف کرده است: اصول یا ایده هایی که نشان می دهند واقعیت، اساساً خوب است یا این که تا حدی که بتوان تصور کرد، مطلوب به نظر می رسد؛ یا عبارت است از تمایل نسبت به مطلوب ترین ساختار در برابر کنش ها و اتفاق؛ به حداقل رسانیدن جنبه ها، شرایط، و احتمالات مغایر، یا پیش بینی بهترین پیامدهای ممکن با آن، خوش بینی به عبارت دیگر: توانایی ملاحظه ی جنبه روشن تر زندگی و حفظ نگرش های مثبت، حتی در رویارویی با مخالفت هاست. خوش بینی، مقیاس امید را در رویکرد افراد و توسل آنها به زندگی شان، مورد فرض قرار می دهد. زندگی روزانه، خودش یک رویکرد مثبت محسوب می شود. خوش بینی، متضاد بدبینی است، که نشانه ای شایع از افسردگی می باشد. خوش بینی مجموعه ای از مهارت های آموخته شده است. این مهارت ها هرگاه آموخته شوند، پایداری نشان می دهند و ادامه می یابند، زیرا استفاده و تکرار آنها برای افراد بسیار خوشایند است. واقعیات خارجی آن هم معمولاً با افراد همراهی می کنند (هاشمیان، ۱۳۹۷).

شوخی و بذله گویی

مزاح و شوخی با دیگران امر مهمی در ارتباط است که موجب شادی بخش بودن ارتباط می شود. در این نوشتار به بیان اهمیت مزاح و شوخی در زندگی پرداخته شده است. با ما همراه باشید. شوخی و بذله گویی بر شادابی و نشاط زندگی می افزاید، باید با

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

ضعف ها و شکست ها با روحیه شاد و آسان‌گیر برخورد کرد. شوخی حالتی مثبت در ذهن است و موقعی ایجاد می‌شود که فردی موضوعی ناهمخوان، غیرمنتظره و یا سرگرم کننده را بگوید و یا انجام دهد یا اینکه برای برخی افراد به دلایل دیگری اتفاق می‌افتد که مردم را می‌خنداند. خنده دار بودن مسائل نوع خاصی از شادی است، لذا خنده در شادی حائز اهمیت است. شوخی ویژگی رایج در زندگی است و غالباً پاسخی خودجوش به موقعیت‌ها در حضور دیگران است. شوخی ناشی از یک خلق مطلوب است و می‌تواند تاثیر عمیقی بر شادی مردم داشته باشد و که یکی از روشهای القاء خلق مثبت است. اغلب روانشناسانی که شوخی را مطالعه کرده‌اند نتیجه گرفته‌اند که ویژگی اصلی رویدادهایی که افراد را خوشحال می‌کند ناهمخوانی آنهاست و برای افرادی که تمایل به شوخ طبعی دارند ضرورت دارد. استفاده از شوخی با خود ابرازی و خودنگری قابل پیش‌بینی هستند و هر دو آنها به عنوان شاخص های مهارتی اجتماعی مطرح می‌باشند. افراد احساسی لطیفه ها را خنده‌دارتر درک می‌کنند و بیشتر می‌خندند (سیف، ۱۳۹۷).

اهمیت و جایگاه بلوغ اجتماعی

رشد هر کودکی در ابعاد مختلف فکری، عاطفی، اجتماعی و ... در مراحل و دوره هایی متفاوت اتفاق می‌افتد و یکی از مهم ترین مراحل رشد هر کودکی، بلوغ اجتماعی اوست که به موازات رشد جسمانی، بلوغ اجتماعی هم شکل می‌گیرد و کودک از نظر فکری و عاطفی نیز به بلوغ می‌رسد. با توجه به اینکه در زمینه بلوغ اجتماعی، بیشترین مهارت‌های اجتماعی اکتسابی است، به همین دلیل در دوران کودکی، تمرین و آموزش بیشتر در برقراری ارتباط با دیگران می‌تواند نقش مهمی در افزایش مهارت ها و همچنین ضریب هوشی کودک ایفا کند. بسیاری از جامعه شناسان و روان شناسان اعتقاد دارند تجاربی که کودک معمولاً در سال‌های اولیه‌ی زندگی در محیط خانواده کسب می‌کند، زیربنای شخصیت و رفتارهای بعدی او را شکل می‌دهد. خانواده در شکل‌گیری اندیشه ها، گرایش ها، تمایلات و عادت‌های اجتماعی کودک، نقش بسیار ارزنده‌ای دارد (یعقوبی، ۱۳۹۰). منظور از بلوغ اجتماعی، این است که فرد بتواند به‌راحتی با دیگران ارتباط برقرار کند و رشد و نمو لازم را برای برقراری روابط اجتماعی به‌دست آورد. هیچ کودکی به‌هنگام تولد، یک موجود اجتماعی نیست، بلکه رفتار و سازگاری اجتماعی خود را در تماس با محیط اجتماعی کسب می‌کند (یعقوبی، ۱۳۹۰).

نتیجه گیری

در این مقاله مروری، به بررسی اهمیت و ضرورت جذب و تقویت بلوغ اجتماعی در دانش آموزان و همچنین راهبردهای مختلف این امر پرداخته شد. بلوغ اجتماعی در دوران کودکی، پایه و اساس بسیاری از مهارت های مهم زندگی از جمله برقراری ارتباط موثر، حل مسئله، همدلی و کار گروهی را تشکیل می‌دهد. این مهارت ها نه تنها در دوران کودکی، بلکه در تمام مراحل زندگی فرد برای موفقیت و شادکامی او ضروری هستند.

مدارس می‌توانند با استفاده از راهبردهای مختلفی مانند ایجاد محیط امن و حمایتی، آموزش مهارت های اجتماعی، ارائه فرصت های مشارکت اجتماعی و تشویق رفتارهای مثبت اجتماعی، به جذب و تقویت بلوغ اجتماعی در دانش آموزان کمک کنند.

جذب و تقویت بلوغ اجتماعی در دانش آموزان، سرمایه گذاری ارزشمندی برای آینده آنها و جامعه است. با استفاده از راهبردهای مناسب و با همکاری و تعامل خانواده، مدرسه و جامعه، می‌توان به ارتقای مهارت های اجتماعی دانش آموزان و نسل آینده کمک کرد.

علاوه بر موارد ذکر شده، توجه به نکات زیر نیز حائز اهمیت است:

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

- **نقش فناوری:** فناوری های نوین می توانند به عنوان ابزاری مفید برای آموزش مهارت های اجتماعی و ارائه فرصت های مشارکت اجتماعی به دانش آموزان مورد استفاده قرار گیرند.
  - **نقش رسانه ها:** رسانه ها می توانند در ترویج ارزش های اجتماعی مثبت و الگوهای رفتاری مناسب برای دانش آموزان نقش ایفا کنند.
  - **نقش فرهنگ:** فرهنگ جامعه نقش مهمی در شکل گیری هنجارها و ارزش های اجتماعی دارد و مدارس می توانند با توجه به فرهنگ جامعه، برنامه های آموزشی خود را برای جذب و تقویت بلوغ اجتماعی دانش آموزان طراحی کنند. جذب و تقویت بلوغ اجتماعی یک فرآیند مستمر و بلندمدت است و نیاز به تعهد و تلاش همه جانبه خانواده، مدرسه و جامعه دارد. لازم است دانش آموزان در این زمینه آموزش های مناسبی را دریافت کنند آموزش دانش آموزان میتواند به عنوان راهکاری مؤثر و کارآمد برای کاهش آسیب های پانومی کرونا به کار رود. با افزایش گفتگوی روزانه با دانش آموزان و شرکت دادن آنها در بحث های اجتماعی همراه با شوخی و توجه و سپردن مسولیت و کمک در اتمام آن می توان به آنها یاری رساند تا بلوغ اجتماعی خوبی داشته باشند. دانش آموزی که بلوغ اجتماعی او به صورت صحیح شکل یابد، در آینده می تواند جامعه سالمی را بسازد و فرزندان سالمی را تربیت کرده و تحویل جامعه بدهد (سیف، ۱۳۹۷).
- در بحث پیشنهاد های پژوهش میبایست بیان داشت برخی از مشکلات دانش آموزان دوره ، از جو روانی- اجتماعی نامساعد در خانواده آنان نشأت میگیرد. لذا سیاستگذاری برای تدوین و اجرای برنامه آموزش خانواده از طریق شبکه های مجازی، به منظور افزایش آگاهی یادگیرندگان ضرورت می یابد. همچنین، آموزش مهارت های ارتباطی مؤثر به والدین، برای مواجهه با مشکلات مشابه توصیه می شود. ارتباط مؤثر هم بهزیستی دانش آموزان، و هم بهزیستی خانواده ها را در طولانی مدت افزایش می دهد. به علاوه، حمایت اجتماعی اطلاعاتی و ارائه اطلاعات مناسب به دانش آموزان میتواند به افزایش بلوغ اجتماعی آنان کمک کند .

منابع

- امیدیان، مرتضی. (۱۳۹۷). هویت از دیدگاه روانشناسی. یزد: نشر دانشگاه یزد.
- رضایی، محمد مهدی. (۱۳۹۲). صحیفه سجادیه. تهران: نشر جمال.
- رضوی، یاسمین. (۱۳۹۲). نقش ارتباط والدین در تربیت کودک ، مجله معرفت.
- سیف، علی اکبر. (۱۳۹۷). روان شناسی پرورشی نوین، تهران: نشر دوران.
- شعبانی، حسن. (۱۳۹۴). مهارت های آموزشی و پرورشی (روشها و فنون تدریس). تهران: نشر سمت
- صاحبدل نوق، علی اکبر، ابراهیم پور، مجید. (۱۳۹۵)، اثربخشی آموزش مهارتهای ارتباطی به والدین بر کاهش رفتار پرخاشگری کودکان دارای اختلالات رفتاری، دومین کنفرانس بین المللی پژوهش های کاربردی در علوم تربیتی و مطالعات رفتاری و آسیب های اجتماعی ایران.
- طباطبایی، نفیسه، طباطبایی، سید شهاب الدین، کاکایی، یزدان، محمدی آریا، علی رضا. (۱۳۹۰). رابطه سبک های هویت و مسئولیت پذیری با پیشرفت تحصیلی نوجوانان ۱۵ تا ۱۸ ساله شهر تهران. فصلنامه رفاه اجتماعی، ۱۲ (۴۴)، ۴۲-۲۳.
- ولی زاده، حسین. (۱۳۹۷). مسائل نوجوانان و جوانان. تهران: پیام نور.
- هاشمیان، کیانوش. (۱۳۹۷). روانشناسی رشد. تهران: شرکت تعاونی سازمان سنجش.
- یعقوبی، لیلا. (۱۳۹۰). بررسی مسئولیت پذیری اجتماعی در آموزه های اسلام و دلالت های تربیتی آن برای معلمان. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه علامه طباطبایی.

- Bai, Y., Lin, C.-C., Lin, C.-Y., Chen, J.-Y., Chue, C.-M., & Chou, P. (2004). Survey of Stress Reactions Among Health Care Workers Involved with the SARS Outbreak. *Psychiatric Services*, 55(9), 1055–1057.
- Brooks, S. K., Webster, R. K., Smith, L. E., Woodland, L., Wessely, S., Greenberg, N., & Rubin, G. J. (2020). The psychological impact of quarantine and how to reduce it: Rapid review of the evidence. *The Lancet*, 395(10227), 912–920
- Barbisch, D., Koenig, K. L., & Shih, F.-Y. (2015). Is There a Case for Quarantine? Perspectives from SARS to Ebola. *Disaster Medicine and Public Health Preparedness*, 9(5), 547–553.
- Battagay, M., Kuehl, R., Tschudin-Sutter, S., Hirsch, H. H., Widmer, A. F., & Neher, R. A. (2020). 2019-novel Coronavirus (2019-nCoV): Estimating the case fatality rate – a word of caution. *Swiss Medical Weekly*. Advance online publication.
- Garfin, D. R., Silver, R. C., & Holman, E. A. (2020). The novel coronavirus (COVID-2019) outbreak: Amplification of public health consequences by media exposure. *Health Psychology: Official Journal of the Division of Health Psychology, American Psychological Association*. Advance online publication.
- Gimenez, G., Martín-Oro, Á., & Sanaú, J. (2018). The effect of districts' social development on student performance. *Studies in Educational Evaluation*, 58, 80-96.
- Lin, C.-Y., Peng, Y.-C., Wu, Y.-H., Chang, J., Chan, C.-H., & Yang, D.-Y. (2007). The psychological effect of severe acute respiratory syndrome on emergency department staff. *Emergency Medicine Journal*, 24(1), 12–17.
- Manuell, M.-E., & Cukor, J. (2011). Mother Nature versus human nature: Public compliance with evacuation and quarantine. *Disasters*, 35(2), 417–442.
- Mergler, S., Fischkoff, K., Berlin, A., Arnell, T. D., & Blinderman, C. D. (2004). Communication Skills Training for General Surgery Residents. *Journal of surgical education*.
- Rothe, C., Schunk, M., Sothmann, P., Bretzel, G., Froeschl, G., Wallrauch, C., Hoelscher, M. (2020). Transmission of 2019-nCoV Infection from an Asymptomatic Contact in Germany. *The New England Journal of Medicine*, 382(10), 970–971.
- Tong, Z.-D., Tang, A., Li, K.-F., Li, P., Wang, H.-L., Yi, J.-P., Yan, J.-B. (2020). Potential Presymptomatic Transmission of SARS-CoV-2, Zhejiang Province, China, 2020. *Emerging Infectious Diseases*, 26(5), 1052–1054.
- Sprang, G., & Silman, M. (2013). Posttraumatic Stress Disorder in Parents and Youth After Health-Related Disasters. *Disaster Medicine and Public Health Preparedness*, 7(1), 105–110.
- Pellecchia, U., Crestani, R., Decroo, T., van den Bergh, R., Al-Kourdi, Y., & Braunstein, L. A. (2015). Social Consequences of Ebola Containment Measures in Liberia. *PLOS ONE*, 10(12), 152-163.
- Rubin, G. J., & Wessely, S. (2020). The psychological effects of quarantining a city. *BMJ (Clinical Research Ed.)*, 308, 313.
- Wu, Z., & McGoogan, J. M. (2020). Characteristics of and Important Lessons from the Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) Outbreak in China: Summary of a Report of 72 314

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

Cases from the Chinese Center for Disease Control and Prevention. JAMA. Advance online publication. 1,25-33.